

Τι σημαίνει “ίντερσεξ”;

Τα ίντερσεξ άτομα γεννιούνται με χαρακτηριστικά φύλου (συμπεριλαμβανομένων των γεννητικών οργάνων, των γονάδων, και των χρωμοσωμάτων), τα οποία δεν ταιριάζουν στις τυπικές δυαδικές νόρμες για το θηλυκό και το αρσενικό σώμα.

Ο όρος ίντερσεξ χρησιμοποιείται ως ένας όρος-ομπρέλα για να περιγραφεί ένα ευρύ φάσμα φυσικών σωματικών παραλλαγών. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα ίντερσεξ χαρακτηριστικά είναι εμφανή από την γέννηση ενώ σε άλλες, γίνονται αντιληπτά στην εφηβεία. Μερικές χρωμοσωμικές ίντερσεξ ποικιλομορφίες μπορεί να μην είναι καν εμφανείς.

Σύμφωνα με τους ειδικούς, ένα ποσοστό από 0,05% έως 1,7% του γενικού πληθυσμού γεννιέται με ίντερσεξ (ή αλλιώς διαφυλικά) χαρακτηριστικά, το υψηλότερο ποσοστό είναι παρόμοιο με αυτό των ανθρώπων με κόκκινα μαλλιά.

Το να είναι ένα άτομο ίντερσεξ έχει σχέση με τα βιολογικά χαρακτηριστικά του φύλου και δεν έχει σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή με την ταυτότητα φύλου του ατόμου. Ένα ίντερσεξ άτομο μπορεί να είναι ετερόφυλο, ομοφυλόφιλο, αμφιφυλόφιλο ή ασέξουαλ, και μπορεί να προσδιορίζεται ως θηλυκό, αρσενικό, και τα δύο ή τίποτα από τα δύο.

Επειδή το σώμα τους αντιμετωπίζεται ως “διαφορετικό”, τα ίντερσεξ παιδιά και οι ενήλικες συχνά στιγματίζονται και βιώνουν πολλαπλές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Τέτοιες παραβιάσεις συμπεριλαμβάνουν το δικαίωμα στην υγεία και την σωματική ακεραιότητα, το δικαίωμα να μην υφίστανται βασανισμό και κακομεταχείριση και το δικαίωμα στην ισότητα και στη μη διάκριση.

Σωματική ακεραιότητα

Έχει γίνει κοινή πρακτική τα ίντερσεξ παιδιά να υποβάλλονται σε μη αναγκαίες χειρουργικές και άλλες ιατρικές παρεμβάσεις με σκοπό να προσαρμοστεί η εμφάνισή τους στα συνήθη δυαδικά έμφυλα στερεότυπα.

Αυτές οι συνήθως μη αναστρέψιμες διαδικασίες δύνανται να προκαλέσουν μόνιμη στειρότητα, πόνο, ακράτεια, απώλεια της σεξουαλικής αίσθησης και εφ'όρου ζωής ψυχικά προβλήματα - συμπεριλαμβανομένης της κατάθλιψης. Καθώς συνήθως εκτελούνται δίχως την πλήρη, συνειδητή και ελεύθερη συγκατάθεση του ίδιου του υποκειμένου (το οποίο είναι συχνά πολύ νεαρό ώστε να λάβει μέρος στην λήψη αποφάσεων), οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να παραβιάσουν το δικαίωμά των ίντερσεξ ανθρώπων στη σωματική ακεραιότητα, και το δικαίωμά τους να μην υφίστανται βασανισμό και να ζούν ελεύθεροι και απαλλαγμένοι από επιβλαβείς πρακτικές.

Η δικαιολόγηση τέτοιων πρακτικών συχνά βασίζεται σε πολιτισμικές και έμφυλες νόρμες και πεποιθήσεις διακρίσεων σχετικά με τους ίντερσεξ ανθρώπους και την ενσωματωσή τους στην κοινωνία.

Απόψεις και στάσεις οι οποίες ενθαρρύνουν την ανισότητα δεν μπορούν επ' ουδενί να δικαιολογήσουν την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των εξαναγκαστικών θεραπειών και των παραβιάσεων του δικαιώματος στη σωματική ακεραιότητα. Τα κράτη έχουν υποχρέωση να καταπολεμήσουν τα επιβλαβή κοινωνικά στερεότυπα και τον κοινωνικό διαχωρισμό και όχι να τα/τον ενισχύουν. Τέτοιες παρεμβάσεις ενίοτε χρησιμοποιούν ως επιχειρήματα τα υποθετικά οφέλη που αυτές έχουν για την υγεία του ατόμου, χωρίς όμως επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και χωρίς να προτείνονται εναλλακτικές οι οποίες προστατεύουν τη σωματική ακεραιότητα και σέβονται την αυτονομία.

Δυστυχώς, τέτοιες πεποιθήσεις και κοινωνικές πιέσεις συχνά εκφράζονται από γιατρούς και γονείς ίντερσεξ παιδιών, οι οποίοι πιθανόν είτε να ενθαρρύνουν είτε να παρέχουν τη συγκατάθεσή τους για τις παραπάνω ιατρικές πράξεις, παρά την έλλειψη ιατρικών ενδείξεων και αναγκαιότητας, και παρά το γεγονός ότι τέτοιες διαδικασίες παραβιάζουν τα πρότυπα που διέπουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η συγκατάθεση αυτή συχνά δίνεται χωρίς να προϋπάρξει πληροφόρηση για τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες τέτοιων παρεμβάσεων και χωρίς να προηγηθεί επαφή με συνομηλίκους και ίντερσεξ ενήλικες και τις οικογένειές τους.

Πολλοί ίντερσεξ ενήλικες που υποβλήθηκαν σε τέτοιες επεμβάσεις ως παιδιά, τονίζουν τη ντροπή και το στίγμα που συνδέεται με τις προσπάθειες να εξαλειφθούν τα ίντερσεξ χαρακτηριστικά τους, καθώς και την έντονη σωματική και ψυχική οδύνη που βίωσαν. Επιπλέον, πολλοί αισθάνονται ότι εξαναγκάστηκαν να κατηγοριοποιηθούν σε ένα γένος και μία ταυτότητα φύλου που δεν τους αντιπροσωπεύουν.

Δεδομένης της μη ανατρέψιμης φύσης τους και των συνεπειών που έχουν για την σωματική ακεραιότητα, τέτοιες περιπτώσεις και αυθαίρετες χειρουργικές επεμβάσεις ή θεραπείες θα πρέπει να απαγορευτούν και τα ίντερσεξ παιδιά και οι οικογένειές τους θα πρέπει να λαμβάνουν επαρκή συμβουλευτική και υποστήριξη, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης από ομότιμους (από τους ίδιους τους ίντερσεξ ανθρώπους).

Κοινωνική διάκριση

Τα ίντερσεξ άτομα, συχνά υφίστανται διακρίσεις και κακοποίηση αν γίνει γνωστό ότι είναι ίντερσεξ ή εάν θεωρηθεί ότι δεν συμμορφώνονται στις έμφυλες νόρμες. Οι νόμοι κατά των διακρίσεων συνήθως δεν απαγορεύουν τις διακρίσεις σε βάρος των ίντερσεξ ανθρώπων, αφήνοντάς τους ευάλωτους και εκτεθειμένους σε πρακτικές διακρίσεων οι οποίες συμβαίνουν σε ποικίλες εκφάνσεις της ανθρώπινης ζωής. Τα ίντερσεξ άτομα αντιμετωπίζουν διακρίσεις στον χώρο της εργασίας, στην εκπαίδευση, στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, στον αθλητισμό και τις δημόσιες υπηρεσίες.

Οι επαγγελματίες στον τομέα της υγείας συχνά δεν διαθέτουν την απαιτούμενη εκπαίδευση, τη γνώση και την κατανόηση ώστε να αντιλαμβάνονται και να προσυπολογίζουν τις ιδιαίτερες ανάγκες υγείας των ίντερσεξ ατόμων και άρα να τους παρέχουν την κατάλληλη φροντίδα, σεβόμενοι την ίδια στιγμή την αυτονομία τους και το δικαίωμά τους στη σωματική ακεραιότητα και υγεία.

Επιπλέον, κάποια ίντερσεξ άτομα αντιμετωπίζουν εμπόδια όταν επιθυμούν ή χρειάζεται να μεταβάλλουν το φύλο τους στα πιστοποιητικά γέννησής τους ή σε άλλα επίσημα έγγραφα. Οι ίντερσεξ αθλητές και αθλήτριες αντιμετωπίζουν ένα άλλο είδους εμπόδιο. Έχουν υπάρξει ίντερσεξ γυναίκες αθλήτριες που αποκλείστηκαν από αθλητικές διοργανώσεις εξαιτίας των ίντερσεξ χαρακτηριστικών τους. Ωστόσο, το να είναι κάποιος/α ίντερσεξ δεν συνεπάγεται από μόνο του καλύτερη απόδοση, τη στιγμή που άλλες σωματικές παράμετροι που πράγματι επηρεάζουν την απόδοση, όπως είναι το ύψος ή η μυϊκή ανάπτυξη, δεν υπόκεινται σε ανάλογους περιορισμούς.

Προστασία και αντιμετώπιση

Οι ίντερσεξ άνθρωποι θα πρέπει να προστατευτούν από την παραβίαση των δικαιωμάτων τους. Οποτεδήποτε προκύπτουν τέτοιες παραβιάσεις, θα πρέπει να διερευνώνται και οι δράστες να διώκονται ποινικά. Τα θύματα θα πρέπει να έχουν άμεση πρόσβαση σε αποτελεσματικά μέτρα αντιμετώπισης και επανόρθωσης μιας τέτοιας κατάστασης, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής αποζημίωσης. Επιπλέον, τα ίντερσεξ άτομα θα πρέπει να λαμβάνουν συμβουλευτική όσον αφορά τη νομοθεσία και τις πολιτικές που έχουν αντίκτυπο στα δικαιώματά τους.

Θετικές εξελίξεις

Το 2013 η Αυστραλία υιοθέτησε τροπολογία στο νομοσχέδιο για τις διακρίσεις του φύλου (ως προς τον Σεξουαλικό προσανατολισμό, την Ταυτότητα του φύλου, την Ίντερσεξ κατάσταση), η οποία είναι και ο πρώτος νόμος που απαγορεύει τις διακρίσεις ενάντια σε ίντερσεξ άτομα. Η Γερουσία της Αυστραλίας έχει επίσης διεξάγει επίσημη έρευνα για την ακούσια ή υπό καθεστώς εξαναγκασμού στείρωση των ίντερσεξ ανθρώπων.

Το 2015, η Μάλτα υιοθέτησε Νομοσχέδιο για την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου— τον πρώτο νόμο που απαγορεύει τις χειρουργικές επεμβάσεις και τις θεραπευτικές παρεμβάσεις στα χαρακτηριστικά του φύλου σε ανήλικα άτομα χωρίς τη σύμφωνη συναίνεσή τους. Επίσης απαγορεύει τις διακρίσεις βάσει των χαρακτηριστικών φύλου.

Σημεία δράσης

Τα κράτη καλούνται:

- Να απαγορεύσουν τις ιατρικά μη αναγκαίες επεμβάσεις και ιατρικές πράξεις στα χαρακτηριστικά φύλου των ίντερσεξ παιδιών, προστατεύοντας τη σωματική τους ακεραιότητα και την αυτονομία τους.
- Να διασφαλίσουν ότι τα ίντερσεξ άτομα και οι οικογένειές τους λαμβάνουν επαρκή συμβουλευτική και υποστήριξη, ιδιαίτερα από συνομηλικά ή άλλα ίντερσεξ άτομα.
- Να απαγορεύσουν τις κοινωνικές διακρίσεις ενάντια στα ίντερσεξ άτομα λόγω των ίντερσεξ χαρακτηριστικών τους σε τομείς όπως είναι: η εκπαίδευση, οι υπηρεσίες υγείας, η εργασία, ο αθλητισμός και η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες, και να αντιμετωπίσουν τέτοια περιστατικά με αντίστοιχες δράσεις κατά των διακρίσεων.
- Να διασφαλίσουν ότι οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων των ίντερσεξ ανθρώπων διερευνώνται, ότι οι θύτες τιμωρούνται και ότι τα θύματα έχουν άμεση πρόσβαση σε αποτελεσματικά μέτρα αντιμετώπισης και επανόρθωσης μιας τέτοιας κατάστασης, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής αποζημίωσης.
- Οι Εθνικοί Φορείς για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα πρέπει να διεξάγουν έρευνες και να ελέγχουν σε ποια κατάσταση βρίσκονται τα δικαιώματα των ίντερσεξ ατόμων.
- Να ψηφίσουν νόμους οι οποίοι θα διευκολύνουν την διαδικασία μεταβολής του φύλου στα πιστοποιητικά γέννησης και τα επίσημα έγγραφα των ίντερσεξ ατόμων.
- Να παρέχουν στο προσωπικό υγείας εκπαίδευση και επιμόρφωση πάνω στις ιατρικές ανάγκες και τα δικαιώματα των ίντερσεξ ατόμων, στις συμβουλές και τη φροντίδα που θα πρέπει να δείχνουν στα ίντερσεξ παιδιά και τις οικογένειές τους και στο πώς να σέβονται την αυτονομία, τη σωματική ακεραιότητα και τα χαρακτηριστικά φύλου ενός ίντερσεξ ατόμου.
- Να διασφαλίσουν ότι τα μέλη του δικαστικού σώματος, οι υπάλληλοι της υπηρεσίας μετανάστευσης, οι αστυνομικοί και το προσωπικό στους τομείς της Υγείας και της Παιδείας είναι εκπαιδευμένο ώστε να σέβεται και να παρέχει ίση μεταχείριση στα ίντερσεξ άτομα.
- Να διασφαλίσουν ότι τα ίντερσεξ άτομα και οι οργανώσεις τους λαμβάνουν συμβουλευτική και συμμετέχουν στην ανάπτυξη έρευνας, τη νομοθεσία και τις πολιτικές που έχουν αντίκτυπο στα δικαιώματά τους.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης καλούνται:

- Να συμπεριλάβουν τις φωνές των ίντερσεξ ατόμων και ομάδων στις εφημερίδες, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση.
- Να μεταδίδουν μια αντικειμενική και ισορροπημένη εικόνα για τους ίντερσεξ ανθρώπους καθώς και τις ανησυχίες που αυτοί έχουν για τα ανθρώπινα δικαιώματά τους.
- Να μην κάνουν υποθέσεις σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου των ίντερσεξ ατόμων.

Εσείς, οι φίλοι σας και άλλοι άνθρωποι μπορείτε επίσης να κάνετε τη διαφορά:

- Μιλήστε όταν βλέπετε οποιαδήποτε μορφή διάκρισης ή βίας κατά των ίντερσεξ ατόμων.
- Να θυμάστε ότι οι ίντερσεξ άνθρωποι μπορεί να έχουν οποιαδήποτε ταυτότητα φύλου ή σεξουαλικό προσανατολισμό.

Μετάφραση για την Intersex Greece Γεωργία Κουτή & Εύη Νικολοπούλου
Επιμέλεια - γραφιστική προσαρμογή Ρ. Συμεωνίδου